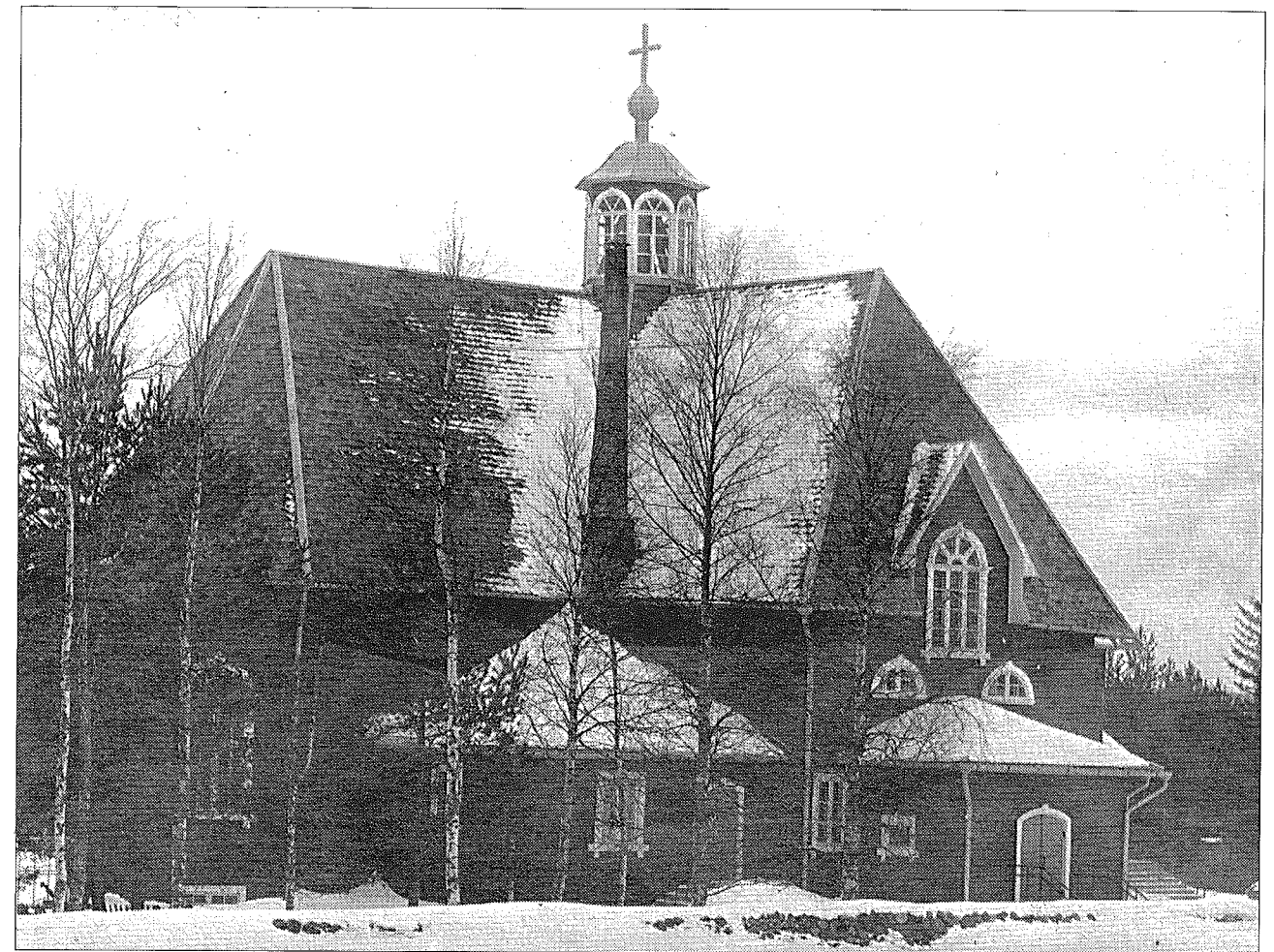
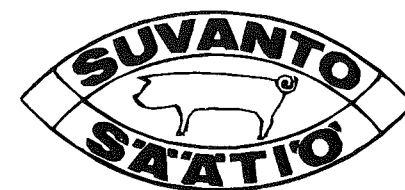

SUVANNON SEUTU

Sakkolan kirkko postikorttina.

SUVANNON YMPÄRISTÖN
KOTISEUTULEHTI

*Rauhallista joulua ja
Hyvää Vuotta 1999!*

N:o 8 • 1998
J O U L U K U U

TOIMITUKSEN TUOLI

Joulu on ovella...ja käsissänne vuoden viimeinen Suvannon Seudun numero. Joululehteen posti toi tänä vuonna useitakin joulumuisteloita - kiitoksia niistä!

Vuoden päättyessä ja uuden alkaessa on toki aika kiitellä kaikkia muitakin pitäjälehteemme aineistoa toimittaneita. Muistutan jälleen kerran, että joskus teksti tai kuva voi joutua pitkäänkin odottamaan vuoroaan.

Lehteen tarkoitettuihin kirjoituksiin pitää liittää mukaan tekijän nimi ja myös materiaalin palautusosoite. On mukavaa, että moni kirjoittaa koko nimellään. Nimi on hyvä olla jutun perässä, että mahdolliset yhteydenotot osuvat oikeaan. Yleensä tarina jos toinenkin poikii muita muistelmia ja saattaa vanhoja tuttuja yhteen.

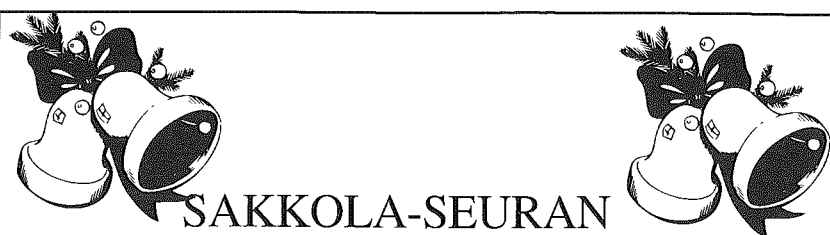
Jatketaan taas ensi vuoden puolella lehden tekemistä, kun vuodenvaihte hengähdetään. Seuraava lehti eli vuoden 1999 numero yksi ilmestyy helmikuussa. Siihen tarkoitettua aineistoa pitää toimittaa tammikuun viimeisen viikonvaihteeseen mennessä.

RAUHALLISTA JOULUA
SUVANNON SEUTU -lehden puolesta kaikille lukijoille ja tekijöille toivottaa

Marjo Ristilä-Toikka

Kansikuva:

Sakkolan kirkko postikorttina on Esko T. Koirasen kokoelmasta. Kortti kulki postissa pääsiäistervehdyksenä Sakkolasta "Eevätätiläisiltä" Helsinkiin, vastaanottajiksi merkitty K. Neidit Anni ja Maija Pitkän Museonkadulta. Postileima on 20.3.21.

SAKKOLA-SEURAN JOULUTERVEHDYS

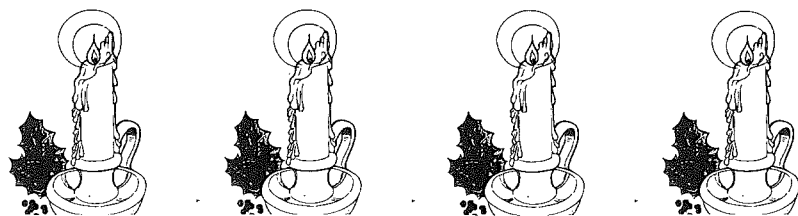
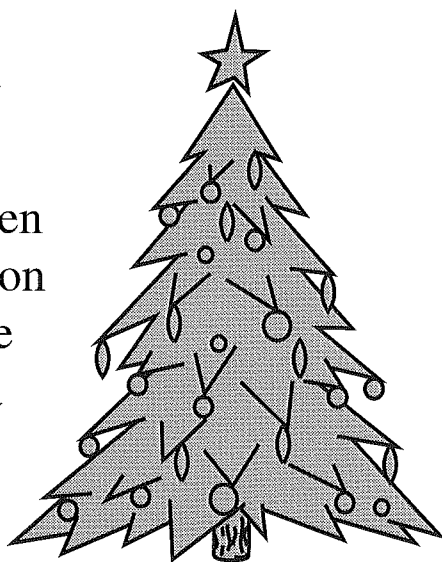
Sakkolan pitäjäseurana
toivotamme kaikille

sakkolalaisille ja heidän perheilleen
Rauhallista Joulua ja Menestystä
Tulevalle Vuodelle.

Vietämme v. 1999-2000 JUURET
KARJALASSA teema-vuotta, me
tietysti JUURET SAKKOLASSA!
Sakkola-Seura ry, johtokunta

SUKUSEURA IEVALOISTEN

sukuneuvosto
toivottaa jäsenilleen
ja kaikille Suvannon
Seudun lukijoille
Hyvää Joulua ja
Onnea Uudelle
Vuodelle.

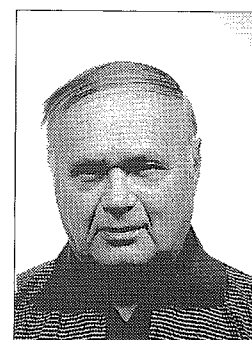
PUHEEN- JOHTAJA PAKISEE

Kulunut toiminta-vuosi 1998 on lopuillaan ja siten voimme tarkastella vuoden aikaansaannoksia.

Ensimmäisenä voidaan todeta sankaripatsaan saaminen sinne Sakkolan muistolehtoon vuokraamamme kirkkomaalle. Useamman vuoden työ saatiin loppuun. Kiitokset mukanaolijoille.

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että paljon puhuttu Karjalan kysymys on Suomen ja Venäjän päättäjien vastustelusta huolimatta saanut uutta puhtia. Nyt ovat useat suomalaiset lehdet Karjala-lehden lisäksi ottaneet myönteisessä mielessä kantaa Karjalan palautusasiassa.

Säätiön hallitus on suunnitellut myös tulevaa toimintaa. Markku Nuoran aloitteesta on käynnistetty koulutarvikkeiden ja vaatteiden vienti Gromoon. Keräys on tuottanut runsaasti

tavaraa ja joudumme useamman kerran kuljettamaan niitä paikan päälle. On saatu yhteyksiä Petäjäjärven ja Vuokselan hallintopiireihin ja jaamme keräyksen tuotteita myös näille alueille. Tästä lähemmin Hannu Paukun avustuskaseloistuksessa toisaalla lehdesämme.

On myös virinnyt ajatus kummikuntatoiminnan aloittamisesta Punkalaitumen, Vesilahden ja Lempäälän kuntien yhteistyönä Sakkolan alueella.

Lahjoitusmaatalonpoikien muistomerkin korjausta on suunniteltu Metsäpirtin, Pyhäjärven ja Sakkolan pitäjätöimikuntien yhteistyönä, ja työ tulee toimeenpanovaiheeseen tulevan vuoden aikana.

Juha Aimonpoika Kuisman aloite Sakkola-museon perustamisesta on seuraavien vuosien toimintasuunnitelmissa. Tämän työn onnistumiseksi vaaditaan kaikkien sakkolalaisten yhteistyötä. Uskon vielä löytyvän erilaista aineistoa tulevaan museoon.

Näin vuoden lopussa, katseen jo kääntyessä seuraavaan 1999 toimintavuoteen, haluan toivottaa Rauhallista Joulua ja Onnellista Uutta Vuotta kaikille sakkolalaisille ja Suvannon Seudun lukijoille.

Esko Kallonen
Suvanto-Säätiön
hallituksen puheenjohtaja

Sankaripatsas lumisessa maisemassaan, alkuperäisenä. Kesällä vihittiin uudelleenrakennettu sankarivainajain muistomerkki. Kuva Väinö Pekkasen.

Enkeli, Jeesus ja minä

Maria,
melkein neljä vuotta

oli
elämänsä ensimmäisessä
päiväkerhon joulujuhlissa

hän
sai olla
joulukuvaelmassa
Maria

tämän jälkeen
hän oli ymmärtänyt
joulun sanoman:

enkeli, Jeesus ja minä

tarkastelenko
minä joulun sanomaa
ulkopuolisena?

otanko
joulun sanoman
yhtä tosissani?

olenko mukana
kumartamassa,
ylistämässä,
kiittämässä...?

Leena Repo,
pastori

Humanitaarista apua Puna-armeijan koululle

PAUKUN PALSTA

Suvanto-Säätiö järjesti marraskuun alussa keräyksen Sakkolan kirkonkylän koulun avustamiseksi. Keräys toteutettiin Lempäälän, Vesilahden ja Punkalaitumen kuntien alueella. Varsin lyhyestä keräysajasta ja vähäisestä informaatiosta huolimatta saatiin suuri määrä tavaraa kokoon.

Keräys tuotti runsaasti koulutarvikkeita, koulureppuja, talvivaatteita ja kenkiä sekä urheiluvälineitä. Kansan auttava käsi on karttuissa. Keräys suoritettiin pääasiassa koulujen oppilaiden ja heidän vanhempiansa keskuudessa. Myös muita lahjoittajia on ollut runsaasti. Säätiö välittää entisen Sakkolan nykyisten oppilaiden runsaat kiitokset lahjoittajille.

Marraskuun puolivälissä veimme Markku Nuoran pikkubussilla ensimmäisen avustuskuorman perille saakka. Näin voimme olla varmoja siitä, että apu menee oikeaan paikkaan ja että eniten tarvitsevat saavat ensimmäisenä avustusta. Nämä tavarat eivät päädy kirpputoreille eivätkä mafian pohjattomaan taskuun.

Meitä oli matkalla mukana viisi henkilöä ja olisimme Venäjän käsittämättömien tullimääräysten mukaisesti saaneet viedä yhteensä vain 250 kiloa tavaraa ilman tullia. Kuormassamme oli

varmasti kolminkertainen määrä avustustavaraa. Onneksi kello neljän aikaan aamulla Venäjän tullista läpi menessämme tullimies oli nukkumassa eikä jaksanut tulla edes katsomaan, mitä kuormassamme oli.

Avustustavarat olivat hyvin tervetulleita Sakkolan kirkonkylän koululle. Koululapset olivat innoissaan auttamassa, kun purimme kuormaa ja veimme tarvikkeet koululuokkaan. Koulun johtaja Pavel Feofilaktov vakuutti, että tavarat jaetaan niille, jotka ovat eniten puutteessa. Hyvin suuri osa Gromovon keskustan koulun lapsista on orpolapsia tai vanhempiansa hylkäämiä.

Ihmettelimme, miten on olemassa kaksi Gromovon koulua, kun olimme saaneet kuulla, että Viiksanlahdessa oolevan koulun nimi olisi myös Gromovon koulu. Pavel selitti hyvin varovasti ja empien, että tämä hänen kou-

lunsa on oikeastaan viralliselta nimeltään Puna-armeijan koulu.

Kiitokseksi koulun johtaja kutsui meidät kotiinsa teelle valitellen, ettei hänellä ole juuri mitään tarjottavaa. Pavel kertoi, että koulun opettajat ovat saaneet viimeksi palkkaa toukokuussa. Omien ruokavarastojensa hän arveli riittävän maaliskuuhun saakka. Sen jälkeen ei sitten ole mitään tietoa toimeentulosta.

Haparaisten ja Keljan suunnan oppilaat eivät käy näin talviaikaan enää lainkaan koulua. Linja-autovuoro siltä suunnalta on lopetettu eivätkä vanhemmat ehdi eivätkä kykene itse kuljettamaan lapsiaan kouluun saakka ja matka on liian pitkä pienten lasten käveltäväksi. Myös koulun opetus on kärsinyt opettajien työmotivaation puutteesta, kun palkkaa maksetaan kovin satunnaisesti.

Puna-armeijan koulun oppilaat ympäröivät avuntuoja, kuva koulun ruokalan ovelta Sakkolan kirkolla. Vesilahtelainen Mauri Laitinen oli mukana viemässä säätiön ensimmäistä avustuskuormaa.

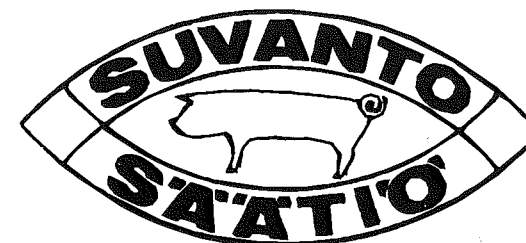
Suvanto-Säätiön stipendirahaston apurahojen jako vuonna 1998

Vuonna 1992 on perustettu Suvanto-Säätiön stipendirahasto lahjoitusvaroin. Rahaston sääntöjen mukaan apurahoja myönnetään sakkolalaista sukujuurta oleville, oppivelvollisuutensa suorittaneille opiskelijoille.

Apurahat on julistettu haettavaksi 15.5.1998 mennessä Suvannon Seutu -lehdissä nro 2/98 ja 3/98. Määräaikaan mennessä hakemuksia tuli kaikkiaan 39 kappaletta.

Suvanto-Säätiön hallitus päätti kokouksessaan 21.11.1998, että stipendirahaston korkotuotto, 9 000 markkaa, jaetaan kahdeksalletoista sellaiselle opiskelijalle, jotka ovat edistyneet vähintäänkin normaalisti opinnoissaan ja ovat vähintään kolmatta vuotta opiskelemassa ylioppilastutkinnon jälkeen. Apurahan suuruus on 500 markkaa.

Säätiön apuraha on myönnetty seuraaville opiskelijoille: Tiina Sikiö, Tampere, Mervi Viskari, Tampere, Mikä Äikiä, Turku, Ulrika Niemelä, Tampere, Ilpo Meskanen, Helsinki, Marja Meskanen, Tampere, Juha Patja, Helsinki, Taru Tähti, Tampere, Hanna Karojärvi, Lempäälä, Susanna Romu, Jyväskylä, Anna Nieminen, Oulu, Harri Tatti, Punkalaidun, Jonna Töllinen, Jyväskylä, Tuija Virolainen, Tampere, Petri Nuora, Tampere, Jussi Huuska, Jyväskylä, Marja Kaunonen, Tampere ja Minna Ahola, Helsinki.

Lapset ovat kuitenkin joka paikassa lapsia. Koulun oppilaat olivat kovasti kiinnostuneita meistä ja siitä, minkälaista Suomessa on. Yksi tyttö osasi englantia sen verran, että keskustelu sujui kohtuullisesti. Englantia puna-armeijan koulussa ei opeteta, kun ei ole opettajaa, vaikka englanninkieli kuuluukin opetussuunnitelman mukaan koulun opetettaviin aineisiin.

Kysyin koulunjohtaja Feofilaktovilta, mitä mieltä hän on siitä, jos Sakkola ja koko Karjalan Kannas liitettäisiin takaisin Suomen yhteyteen. Tähän Pavel vastasi, etteivät asiat siitä ainakaan huonompaan suuntaan voisi mennä.

Marraskuun alun keräyksessä avustuskuormaa kertyi niin runsaasti, että toinen avustuskuorma viedään joulukuun puolivälissä entisen Sakkolan alueelle. Tämä kuorma on tarkoitettu viedä Petäjärven koululle. Tämän toisen avustuskuorman perillemenon sponsoroi Tampereen seurakunnat ja Suvanto-Säätiö. Näin joulun alla on ilo antaa puutteessa oleville naapurin lapsille jouluiloa ja uudenvuoden lahjaa.

Avustustoimintaa on tarkoitus jatkaa vielä ensi vuoden puolellakin, ja käytettyjen vaatteiden, kenkien ja muiden käyttötavaroiden keräys jatkuu koko ajan. Hannu Turkinen, Markku Nuora ja minä Hannu J. Paukku otamme mielellämme vastaan lahjoituksia. Myös rahalahjoitukset avustustoimintaan ovat tervetulleita, jotta voimme tavaroiden kuljettamisesta maksaa edes pienen polttoainerahan.

Tavoitteena onkin, että pitkin kevättä vietäisiin aina silloin tällöin avustuskuorma Sakkolaan. Toiminta voisi jatkua vielä kesälläkin, jolloin turistiryhmien matkaan saamme avustustavaraa, jota muuten on varsin vaikea saada Venäjän tullista läpi.

Hyvää joulua ja Onnellista alkavaa vuotta 1999 kaikille Suvannon Seudun lukijoille!

Hannu J. Paukku

Suvanto Säätiön
valtuuskunnan puheenjohtaja

KUOLLEITA

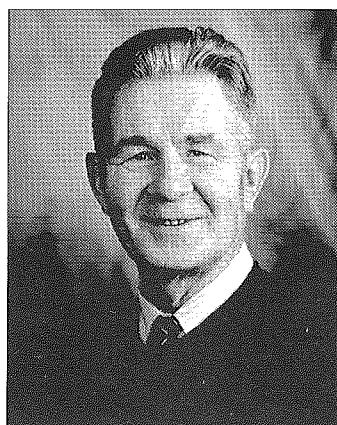
Elsa Maria Alanko, omaasukua Jääskeläinen, syntynyt 19.11.1920, kuoli 3.7.1998. Hän oli lähtöisin kirkonkylästä Sakkolasta, ja haudattiin Hankasalmelle, mikä oli hänen viimeinen kotipaikkansa.

Elma Ester Kuisma, kuoli 28.10.1998 Konginkankaan palvelutalossa. Hän oli syntynyt 16.12.1916 Sakkolan Valkjärvellä toisena lapsena Emilia ja Salomon Kuisman perheeseen. Sodan jälkeen Elma Kuisma asettui Konginkankaalle, jossa hän aluksi toimi myymälänhoitajana ja 1950-luvun lopulta noin 20 vuoden ajan hänellä oli oma kauppa.

Elma Kuisma siunaus- ja saattotilaisuus oli 7.11.1998 Konginkankaalla. Lämmöllä häntä muistavat Sylvi-sisar sekä edesmenneiden veljien Nestorin, Kalervon ja Eevertin jälkeläiset.

Valokuvassa Elma Kuisma kaupassaan 1960-luvun alussa.

Raimo Paukku muistellen

Huittisissa kuoli äkilliseen sairaskohtaukseen 15.11.1998 Raimo Olavi Paukku. Hän oli syntynyt 3.10.1935 Sakkolan pitäjän Keljan kylässä. Lapsuutensa ensimmäiset onnelliset vuodet Raimo sai viettää kotona Karjalassa. Hän ehti aloittaa myös koulunkäyntinsä Haparaisten kansakoulussa. Evakkovaihe päättyi Huittisiin yhdessä muun perheen kanssa. Myöhemmin Raimo lunasti kotitilansa, jota asui yhdessä siskonsa Raitan kanssa viljellen tilaa ja hoitaen karjaa aina kuolemaansa saakka. Raimo Paukku teki pitkän päivätyön myös Hurulan sahan palveluksessa.

Raimo Paukku oli Huittisissa ja omassa kylässään Suttilassa mukana monessa. Hän oli Huittisten Kotiseutuyhdistyksen puheenjohtaja, Suttilan Nuorisoseuran innokas jäsen ja myös voimanpesä ja toiminnan tarmo Suttilan kylätoimikunnassa. Innokkaasti Raimo Paukku osallistui myös Huittisten Karjalaisten toimintaan.

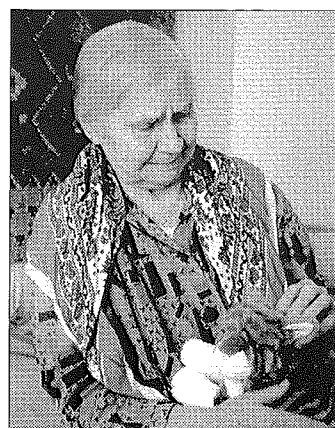
Vuoksen kauniit rannat, hieman kauempana vapaana vellova Laatokka, tuuheat lehdot ja koko kannaksen mahtava luonto olivat säilyneet pienen pojan mielessä. Karjalaan suuntautuvan matkailun vapautuessa Raimo Paukku oli ensimmäisten joukossa Sakkolassa. Useimpien matkojen aikana hän valokuvasi entisiä kotitahuvia. Valokuvaus olikin yksi Raimon rakkaimpia harrastuksia. Hänen kuvakokoelmiinsa kuului useita satoja loistavia valokuvia niin Karjalan kuin Huittistenkin

maisemista. Hänen luontokuviaan oli esillä monissa kotiseutunäyttelyissä.

Yhdessä Raimon kanssa jo suunnittelimme tulevia Sakkola-juhlia tänne Huittisiin. Innolla hän oli tässäkin työssä mukana. Toisin kuitenkin kävi. Sunnuntaina 15.11. Raimo oli tapansa mukaan ollut kuvaamassa Suttilan Nuorisoseuran talolla ollutta tilaisuutta. Päästyään kotiin ja valmistautuessaan tuttuihin ilta-askareisiin lähtökäskeyhäältä tuli. Raimon äkillinen poismeno hiljensi meidät kaikki Raimon ystävät.

Raimo Paukun siunaustilaisuus oli Huittisten kirkossa 28.11. Tilaisuuden aluksi nuorisiohjaaja Marjo Mäki esitti kanttori Pirjo-Riitta Linjama-Puukin säestämänä ”Laps olen Karjalan”. Siunauksen toimitti kirkkoherra Simo Laitila muistellen lämpimin sanoin Raimo Paukun elämäntyötä. Arkulle laskettiin sukulaisten, ystävien ja eri yhteisöjen kukkalaitteet. Huittisten seurakuntakeskuksessa pidetyssä muistotilaisuudessa muistettiin Raimo Paukku puheina ja lauluina.

Reino Äikiä
Huittisten Karjalaisten pj

Anna-Maria Viskari, omaasukua Naskali, syntynyt Sakkolassa 5.7.1906, sai kutsun Taivaan Isän kotiin 7.11.1998 Pirkkalan vanhainkodissa. Muistovärssy kummitadillemme:

”Sinisestä metsästä saapui tuuli, kulki hiljaa yli routaisen maan. Sen taivaan tähti ylhäällä kuuli, ja kutsui kulkijaa. Syliin Luoja valo, kirkkauteen, matkas ihminen ikuisuuteen”

Eeva-Liisa Riihitupa,
os. Naskali

VUOSIA TÄYTTÄNEITÄ

85 vuotta täytti 13.11.1998 Viljo Naskali. Nykyinen asuinpaikka on Rantasalmi, entinen Sakkolan Ojaniemi.

80 vuotta täytti 26.9. Saima Valtonen, omaasukua Meskanen Punkalaitumella. Vanhemmat Maria, omaasukua Jortikka ja Juho Meskanen Kaarnajoelta.

70 vuotta täytti 10.6.1998 Punkalaitumella Aaro Kurikka. Hänen vanhempansa Anna Maria, omaasukua Makkara ja Manu Kurikka olivat kotoisin Karholasta.

60 vuotta täytti 10.7. Teemu Ismo Sikanen Punkalaitumella. Vanhemmat Rosa Maria, omaasukua Niukkanen ja Eemil Sikanen Valkjärveltä.

60 vuotta täytti 23.7. Liisa Pirkko Onerva Pulakka, omaasukua Karvonen, Punkalaitumella. Äiti Siiri, omaasukua Kiiskinen ja isä Vilhelm Karvonen asuivat Riiskassa.

50-vuotissyntymäpäiväänsä – ja samalla kaksivuotishääpäiväänsä – vietti Anni Purontaa 24.10.1998 Helsingissä. Ensimmäiset merkkipäivät vietettiin Karjalatalolla Sakkola-Seuran tilaisuudessa ja sitten perhepiirissä Vantaalla

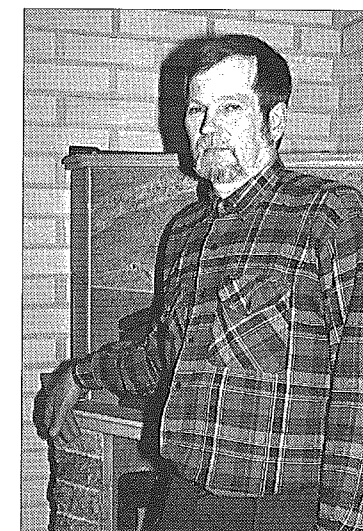
75 vuotta täytti 25.6. Esteri Koljonen, omaasukua Kekki, Punkalaitumella. Hänen äitinsä Anna oli kotoisin Haparaista.

60 vuotta täytti 31.7. Terttu Leena Ukkonen, omaasukua Naskali, Punkalaitumella. Vanhemmat Selma, omaasukua Kallonen ja Viljam Naskali, Lapinlahdesta.

75 vuotta täytti 10.11.1998 Vilho Hyyrynen Toijalassa. Hän on vuodesta 1973 ollut eläkkeellä veturinkuljettajan tehtävistä.

50 vuotta täytti 15.5.1998 maanviljelijä Tapani Patja Punkalaitumella. Hän on toiminut kotikylässään Kanteenmaassa muun muassa nuorisoseuran esimiehenä. Hän oli jossain vaiheessa myös koululautakunnan jäsenenä.

Nykyisin hän kuuluu urheiluseura Punkalaitumen Kunnan johtokuntaan ja Punkalaitumen Karjalaiset ry:n hallitukseen, sekä toimii Punkalaitumen Maatalousseuran ja Kanteenmaan metsästysseuran puheenjohtajana. Tapani Patja kuuluu myös Satakunnan sikakerhon johtokuntaan.

Hänen isänsä Eino Patjan kotikylä Sakkolassa oli Lapinlahti.

Muistojen murusia lapsuuden joulusta

Mummo ei hyväksynyt tytölle hiihtohousuja

Lapsuuteni aikana 1920-luvulla elettiin meillä siellä Karjalan kylissä vielä luontaistalouden aikaa. Ei ollut jouluksikaan kovin paljon rahaa eikä tarvettakaan jouluostoksiin. Joululahjat olivat itse tehtyjä sukia, lapasia, kintaita ja muita vaatteita. Kaupasta tuotiin sokeri, kahvi, riisi, rusinat, paatakka eli siirappi ja kirassi eli lamppuöljy. Kirassia piti olla, että saatiin jouluun valoa, kun ei ollut sähkövaloa.

Lamppujen ja lyhtyjen lasit pestiin kirkkaaksi ja kahvipannut kuurattiin sampolla. Paatakka kuului tärkeänä osana juuri jouluun. Ensimmäisiä muistikuviani joulusta on, kun tehtiin joulusiivousta, tädit pesivät ja hankasivat lattiaa hiekalla luudan kanssa, sitten huuhoittiin ja kuivattiin ja moskat lakaistiin runtikasta lattian alle.

Kun toinen puoli lattiasta oli pesty, nostettiin meidät lapset puhtaalle puolelle ja annettiin paatakka ruskat (mukit) käteen, jossa saimme kastaa pullaa, ja se tuntui jo kovasti joululta.

Minulle annettiin vielä rätti käteen, että sain pyyhkiä pölyjä ompelukoneesta, ja näin sain olla mukana siivoustouhussa.

Ensimmäinen muistoni joulupukista on, kun pelkäsin kovasti, menin sänkyyn mummon selän taakse piiloon, enkä suostunut sieltä tulemaan ennen kuin pukki oli mennyt pois. Sitten olinkin iki-ihastunut pukin tuomista paketeista. Posliinipäisellä Eni-nukella on oma tarinansa. En osannut sanoa Elinaksi, ja niin siitä tuli Eni. Nyt pukki oli tuonut Enille tyynyä, tikkiä ja popiskaa (tyynyä, tikkiä ja

Sirkka ja mummo rappusilla 1925.

potuskaa) ja se on ensimmäinen riemullinen joulumuisto.

Nyt 70 vuoden jälkeen sain terveisiä entiseltä Enin äidiltä erään Sakkolan matkan yhteydessä. Jos satut lukemaan tämän, niin lähetän kiitolliset terveiset. Eni elää yhä, on kulkenut kaikki evakkomatkat mukana, ja antanut iloa jo monessa sukupolvessa.

Muista joulutouhuista muistan, kun tiet oli metfalla lakaistu navetalle ja saunalle, tuotu tuoret havut rappujen eteen, navetalla lehmät pesty, laitettu puhtaat oljet, annettu ylimääräiset annokset, hevosille annettiin leipää ja

linnuille lyhteet ja tehtiin navettatyöt ajoissa, että jouduttiin saunaan.

Kujanluhista haettiin uudet jouluvastat, ensin kävi miehet saunassa, sitten minä mummon kanssa ja sitten tädit ja vielä naapurit, Meskaset ja Rattaa väki oli meillä aina aattoiltana joulukahvilla. Kovasti meitä lapsia harmitti, kun Väinö sattui aina olemaan hevosta illastamassa ja pukki kävi meillä sillä aikaa, ettei Väinö nähty pukkia.

Veljeni Veikko sai eräänä jouluna pukilta sellaisen poljettavan puuhevoson, joka oli mieluinen lahja, sillä polkea jyrpytettiin ympäri

Kirjoittaja Sirkka Kuuppo lapsena perhekuvassa isän sylissä, ja Sirkkan sylissä Eni-nukke. Veljensä Veikko istuu äidin sylissä, kuva on kesältä 1924.

joulukuusta tuvan lattialla. Hän sai myös joka joulu paketin Helsingistä kummiltaan Paason Matilta. Kerran veli oli saanut puukon ja suri sitä sitten kovasti, sanoi, että voi puukko parka, kun et nähnyt edes joulua, kun puukko katosi ennen sitä.

Myöhemmistä joulusta on monia mieluisia muistoja, mutta muistan pettyneeni parina jouluna. Olin esittänyt toivomuksen pukille tummanpunaista hiihtopuvusta, mutta ei pukki ollut sellaista löytänyt. Olin nähnyt sellaisia jo kansakoulujen välisissä hiihtokilpailuissa, olin siellä hiihtämässä Kirkonkylän koululla, ja Kiviniemen ja Kasarmilan tytöillä oli jo housupuvut, ja olin niihin ihastunut.

Sitten kolmantena jouluna 1937 oli pukki löytänyt tummanpunaista mokkaa hiihtopukukankaaksi, ja se oli mieluinen, iloinen joulu. Tämä kangas piti nyt kiireesti viedä ommeltavaksi

Kiurun Emilialle, hänellä oli neulekone ja hän kutoi resoritkin kaulukseen, hihansuihin ja housun lahkeensuihin. Olin tavattoman onnellinen tästä lahjasta.

Mummo ei kuitenkaan tätä hyväksynyt, vaan oli vihainen koko asialle, eihän tytöillä sopinut olla pitkiä housuja jalassa. Nyt minun piti pitää niitä salassa, etten olisi ärsyttänyt mummoa. Läksin aina hiihtämään Kuorikoskelle päin, ettei mummo näe ikkunasta.

Ei mummo arvannut, miten hyvä puku oli talvisodan aikana hiihto- ja pyöräretkillä. Mummo kuoli 1938, hänen ei tarvinnut kokea niitä ankeita sota-aikoja.

Monet joulut on jo elämässä koettu, mutta kiitos lapsuuden kultaisten joulujen...

Sirkka Kuuppo,
Lempäälä

Enkelten laulu

Kaikki kansat nyt iloitsee, on poika syntynyt maailmaan. Nyt soivat harput ja kanteleet, ja kaikuvat sävelet taivaiset.

Kuunnelkaa: Ne sulaisen sanoman meille tuo.

On poika tallissa aasien. Joulun ihme, hän lahjaksi saatu Isältä on. —M.N.

Äiti Juudean

Pahnoille talliin hämyiseen, heinille tuoksuville. He saavat sijan yöpyä, seurassa aasien.

Sai pieni lapsi kehdokseen, aasien kaukalon.

Oi kaikki, kaikki iloitkaa, on ennustukset täyttyneet. On tullut poika Jumalan, nyt tänne maailmaan. —M.N.

Sotaorpo Maire-tyttö kiitti aseveljien veistämästä tuvasta

Muistissani on tapahtuma 55 vuoden takaa. Marraskuulla 1943 sodan aikana radioitiin valtakunnan verkkoon asemiesilta Kiviniemen kasarmilta, olin läsnä tuossa illassa. Illan yhtenä teemana oli luovuttaa lahjakirjat asevelitalojen saajille.

Ja tässä tilaisuudessa ehkä 4 -5 - vuotias Maire-tyttö, tuolla seisoen äitinsä tukemana, koska ei muuten yltänyt mikrofonin korkeudelle. Maire lausui reippaasti pitkäkkön, äitinsä kirjottaman kiitosrunon, josta ulkomuistiini on jäänyt pari kohtaa runosta.

Se alkoi: Täs on Maire Karjalasta, sotaorpo pienoinen. Isä kaatui Viteessä...

Ja jatkossa: Kiitos isän aseveljet, kun teitte kodin minulle.

Enempää ei ole runosta jäänyt muistiin. Maire-tytöstä oli muuten kuva ja runo kokonaisuudessaan eräässä joululehdessä joulun alla 1944. Silloin jo Mairekin jossain evakoituna, eikä kerinnyt asua uudessa kodissa korkeintaan kuin vuoden verran.

Niin sanotun asemasodan aikana rintamasotilaat veistivät Kannaksella rintamalinjojen takana tupakeittiön ja kamarin sisältäviä asevelitaloja. Ja sitten hirret numeroitiin ja purettiin, sekä siirrettiin kunkin asevelitalon saajan rakennuspaikalle, jossa sitten aseveljet valmistivat talon asumisvalmiiksi. Taloja saivat sotallesket ja sellaiset vanhukset, joiden poikia oli rintamalla. Minunkin pari sukulaistani sai tällaisen talon asuttavaksi.

Mutta vielä aseveli-iltaan, jossa oli valtiovallan edustajana eräs ministeri - muistaakseni Salovaara - sekä Kannaksen rintamaloikon divisioonien korkeinta päällystystä ja taloja pystyttämässä olevia aseveljiä, sekä tietenkin asevelitalojen saaneiden edustajat.

Arvokkaan puheiden ja sotilasmusiikkipitoisen ohjelman päätteeksi oli vielä kutsuvieraille varattu kenttäpäivällinen. Moni muukin tässä aseveli-illassa mukana ollut varmaankin muistaa tämän pienen sotaorvon tytöksen, joka ujostelematta lausui tuon kiitosrunon. Vaikuttanee nykyisin tarmokkaana talonemäntänä jossakin päin Suomea.

Eino Naskali,
Lempäälä

Taistelujen äänet kantautuivat jouluun Karjalassa vuonna 1943

Nyt olimme sitten taas koko perhe koolla, isä, äiti ja me kuusi sisarusta, ja tulimme viettämään ensimmäisen joulumme kotipaikallamme Vuoksen rantamilla vuoden 1938 jälkeen. Isä oli saanut rakennettua väliaikaisen kodin, rakennuksen, joka sisälsi sekä asuinpuolen, heinäladon, liiterin sekä toisessa päässä olevan navetan. Ei ollut suuren suuria tiloja, yksi huone, missä meidän kaikkien kahdeksan perheenjäsenen tuli asua yksimielisesti ja sovussa. Isällä ja äidillä oli oma nukkumasijansa, me sisarukset tyydyimme siskonpetiin lattialla. Ahdasta oli, mutta sopeuduttiin.

Kun me neljä sisarusta saimme kirjeen, jossa vanhempi kertoi, että rakennus oli valmis ja että he odottivat meitä kotiin Karjalaan jouluksi, vuokrasimme kotimme Hämeestä erälle karjalaisperheelle, ja

niin alkoi matkamme kohti lapsuusmaisemia.

Saavuimme iltahämärissä Kiviniemen sodalle tuhoutuneelle asemalle. Lunta oli satanut runsaasti ja lumipeite pehmeni sodan haavoja, jotka näkyivät kuitenkin selvästi syksyisessä maisemassa. Näihin tunnelmiin saavuimme sinä joulukuun hämäränä iltapäivänä joululahjojen ja tuomisien kanssa aloittaaksemme yhdessäasumisen.

Joulu lähestyi, ei siinä ollut mitään suurellista, sika oli teurastettu ja kinkku paistettiin. Oli tehty perunapiiraita, "faneeria" eli näkkileipää oli saatu sotilailta, ja siinä oli koko jouluateriamme. En muista, oliko meillä joulukuusta, eihän sille olisi löytynyt paikkaa, ahdasta kun oli muutenkin. Jollain tavalla koristelimme tuvan. Kenties sytytimme

kynttilät, jos niitä oli, en muista.

Hiljaista oli Karjalan kannaksella, vaan ei siellä, missä Leningradia piirrettiin. Joulukuun pimeydessä leimahtelivat tykkien suuliekit kuin helminauha ja kuoleman enkeli lensi rintamien ja Leningradin yllä mustine siipineen kalman hymy huulillaan.

Öin ja päivin kuuntelimme ilmanpaineesta täriseviä oviamme ja ikkunaruuhtujen hienoista helinää. Missä olivat enkelit, jotka pauhasivat torvistaan: Rauha maassa ja ihmisillä hyvä tahto!

Toivon tänä Herran vuonna 1998 Rauhaa ja Rakkautta sekä hyvää tahtoa kanssakäymisiin toistemme kanssa.

Jouluterveisin

Martta Olesen
Tanska

Sakkolan sotainvalidit ja -veteraanit jatkavat toimintaansa

Vielä tehdään kesäisiä retkiäkin. Vasemmalla kuvassa mukana televisiosarjan "Metsolan Antti", näyttelijä Ahti Haljala.

Sakkolan sotainvalidit ja -veteraanit toimivat edelleen oman kerhonsa puitteissa. Toiminta yhdessä veteraaniveljien ja sisarten kanssa on muistamisia, retkiä, kokouksia ja vuosittaisia virallisia tapaamisia. Viimeisimmissä tapaamisissa kerhomme johto on tuonut julki tyytyväisyytensä Suvanto-Säätiötä kohtaan, koska olemme säätiölle kiitollisia yhteistyöstä reilu vuosi sitten vietetystä Sakkolan pitäjäjuhlien järjestelyistä Sakkolassa. Kaikki onnistui mallikelpoisen hyvin.

Me sakkolalaiset veteraanit tunnemme mielihyvää, josta olemme suuresti ylpeitä juuri sakkolalaisina veteraaneina: Uskallan väittää, me tunnemme, että Sakkola on meille aivan sama isänmaa kuin koko Suomi.

Kerhomme toiminta on saanut kiitosta Sotainvalidien Veljesliitolta ja liiton johdolta. Alusta alkaen kerhon toimintaa on vetänyt yksi sama henkilö, kunniapuheenjohtajaksi tittelöity Martti Karonen.

Kerhon nimissä toivotan kaikille sakkolalaisille oikein hyvää jatkoa ja paljon onnea eteenpäin ja Hyvää Joulun Aikaa!

Hyvät sakkolalaiset, kunnioittakaamme toisiamme kaikissa vaiheissa.

Lauri Lamppu,
Valkeakoski

Vuotuiset kokoontumiset kutsuvat yhteen Sakkolan sotaveteraaneja ja -invalidia.

Joulu on jo ovella...

Kun on vuodenaika pimeimmillään, syttyvät jälleen joulukynttilät. Niin myös "armas joulu jo kutsuu meitä, taasen muistojen suurten luo". Palautan tässä mieleeni varhaislapsuuteni joulumuistoja ja aattoillan ihmeitä.

Asuttiin Lapinlahdessa, Vennonmäen kodissa. Vanhemmat, äiti Maria ja isä Tuomas Kuparinen, sisarusparveen kuului viisi poikaa Väinö, Iivari, Eino, Arvi ja Kaino, ja Kainosta kuusi vuotta nuoremmat kaksoissisarret Hilka ja Laina.

Muistelen vuotta 1925. Joulun odotus alkoi siitä, kun isä Tuomas lähti Kallosen Pekon kyläpuotiin, joka oli kylän laidassa, lähellä kansakoulua. Puodista löytyi kaikkea tavaraa, jota taloudessa tarvittiin.

Katossa riippuivat rihmassa rinkelit, kuin myös huopikkaat, ne aito kirvulaiset, sulassa sovussa.

Isän kouluostoksiin kuului vehnäjuhoja, riisiä, hiivaa, rusinoita, patska pitskoi (tulitikkupuntti) ja kirassii eli lamppuöljyä ja lampunlasi varalle. Ja irtopaattakkaa eli siirappia omaan astiaan. Jos kaupassa oli myytävänä Kyyrölän savipotteja, niin supposuinen potti oli äidin mieleen, siihen tehtiin otapuuroa, kun siirappi oli loppunut. Puuro tehtiin rikotuista otraryyneistä uunin jälkilämpöön, rasvalla höystettynä.

Kauppias Pekko repäisi käärepaperin kulmaa, jota pinkka oli tiskillä, kääräisi tottuneesti tötterön ja pudotteli siihen muutaman litessin kaupanpäälliseksi, lapsille kotiin vietäväksi.

Arvatkaa, että isää odotettiin kotiin puotireissulta. Ensimmäinen jouluherkku oli kun paatakkaan kastettiin äidin vastapaistamaa muhevaa ruisleipää, oman pellon kasvua. Ja jouluna rusinapullaa.

Isä ja isommat pojat olivat ulkotoissa. Me sisarukset teimme Mart´ sedän lasten kanssa kuusen koristeita. Mart´ setä oli isän veli ja asui aivan lähellä pienen peltonotkelman takana.

Tarpeet löytyivät omasta takaa – sanomalehden reunasta leikattiin suikaleita, noin sentin levyisiä, katkottiin pätkiksi. Kylmän, keitetyn perunan kuoren alla oli liima-ainetta, jolla renkaaksi yhdistettiin suikaleet ja ketjua syntyi metri kaupalla. Paperiketjulla koristettiin kuusen oksat, kiedottiin, kun ei ollut hopealankoja eikä kiiltäviä palloja. Mutta innostusta ja aitoa joulun odotusta riitti.

Äidin askeleet olivat niin kiireiset – isolle perheelle joulun valmistelut piti aloittaa jo ajoissa. Joulusiivonteko alkoi, kun leipäuuni valkaistiin liitujauhovellillä: alusmaitoon sekoitettiin liitujauho, vähän suolaa, otettiin pehmeä vaatepala ja sen kun voitelemaan uunin kylkeä. Lattiat hangattiin metlalla eli varsiluudalla, ja kuivattiin huuhtelun jälkeen pellavaisella rätillä.

Paljon, paljon muuta äidin piti ehtiä tekemään läävetöiden eli karjanhoidon välillä. Pitihän sinne pukinkonttiinkin saada jokaiselle jotakin. Meillä lapsilla oli omat joululahjatoivomukset, mutta kun ei viisivuotiaana osattu kirjoittaa

joulupukille toiveita, niin äiti teki paperista tötterön ja kehotti menemään ulos aitan nurkalle ääneen huutamaan. Rohkeutta se vaati, kun kovalla äänellä huudettiin tötteröön: Hyvä herra Joulupukki, tuo... En kaikkea muista, muttan nuket ja uudet kengät kuitenkin pukki pussistaan antoi. Silloin kyllä selvisi, että Arvi veli oli pukin apulaisena, kun ei kuulemma oikea pukki paksun lumen ja kovan pakkasen takia päässyt syrjäkyliin asti Korvatunturilta.

Aattoillan ihmeitäkin tapahtui. Kun ilta alkoi hämärtä, isän tuoma tuore joulupuu sai puisen ristikkojalan ja parhaan paikan keskelle tuvan lattiaa. Kuusen tuoksu ja äidin laittamat jouluruuat tuoksuivat ja antoivat mielestä lähtemättömän tuoksun.

Miesväki palaili joulusaunasta selät höyryten. Ja oli niin puhdasta ja lämmintä. Siinä pukkia odotellessa tuvan ovi avautui ja pakkashöyryn mukana kieri lattialle ruskeaan paperiin kääritty paketti. Heittäjä katosi sen tien, turha jäljitellä, sillä pimeä oli jo ehtinyt pihapiiriin.

Paketti oli minulle, kummini Anna-Mari Kallonen Loposenmäeltä halusi yllättää kummitytön pitsein koristellulla paidalla ja molinilangalla oli merkattu paitaan L.K. Oli siinä ihmettä kyllä, ja kiitollisuudella muistan vieläkin.

Kun perhe rauhoittui joulun viettoon aterian syötyä, kukin mielessään varmaan tuns, että Joulu on juhlista jaloin.

Jouluterveisin

Laina Nuora

**TILAA OMA SUVANNON SEUTU -
tai YSTÄVÄLLE JOULULAHJAKSI!
Vuosikerta 80 markkaa**

Kun mummo joulupukkia halolla mätäki

Oman mummoni, Aune Rimola, omaasukua Kitunen, joulu Karjalassa Sakkolan Voloskan kylässä ei ollut kovin upea. Lahjaksi saatiin yleensä omena tai pipari, kerran saatiin jopa kynän pätkä joulupukilta.

Jouluksi he menivät mummolleen junalla, rautatieasemalle oli matkaa noin 1 kilometri. Mummolle heiltä matkaa oli 7 km, jonne mentiin junalla. Sakkolan asemalta käytiin junaan ja Noitermaan asemalta noustiin pois. Mummolle oli talossaan kaksi ovea joista toista, pääovea, pidettiin usein lukossa. Joulupukki tuli heidän ikäväkseen aina keittiön ovesta. Monta kertaa mummo oli sanonut "Sinun olisi pitänyt tulla tuvan puolelta". Joka kerta silti joulupukki tuli pääovesta. Eräänä jouluna mummo oli ottanut halon ja alkanut huitomaan sillä joulupukkia, koska hän oli tullut taas pääovesta. Lapset olivat pelänneet joulupukin ajattelevan jotain pahaa, koska mummo oli huitonut joulupukkia halolla.

Pienetkin lahjat olivat silloin hyviä, mutta mummoni mielestä paras oli

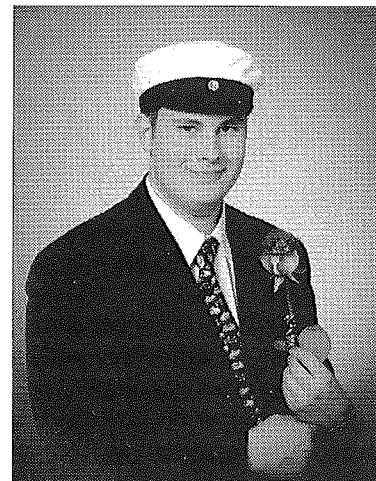
hänen mummonsensa joulukuusi. Sitä kauniimpaa joulukuusta mummoni ei ollut ikinä nähnyt. Joulukuudessa oli suuria lasipalloja ja kynttilöitä.

Heidän alakoulun, Haitermaan koulun, opettaja oli kova syömään suklaata. Suklaapaperit opettaja oli säästänyt. Jouluna niistä tehtiin kaikennäköistä joulutavaraa.

Joulukirkossa ei juurikaan käyty, koska matkaa kirkkoon oli 10 kilometriä. Mutta sotavuonna mummo muistaa käyneensä joulukirkossa päivällä. Arvattavasti joulukirkko oli päivällä, koska kynttilät olivat loppuneet.

Joulu Karjalassa ei ollut yhtä upeaa kuin nyt. Mutta ei muuallakaan Suomessa joulu siitä kaikeksi poikennut. Tietenkin rikkailla perheille joulu saattoi olla hienempi kuin nykyään monella tavallisella perheellä. Nyt Kouvolassa asuessa mummoni muistelee vieläkin joulun pipareita ja omenoita hyvällä mielellä, vaikka nyt saakin paljon suurempia lahjoja.

Malla Ahokas, 11 v
Kausala

Ylioppilaita

Petri Welling kirjoitti ylioppilaaksi Nokian lukioista keväällä 1998. Vanhemmat Tuula ja Rauno Welling. Petrin mummo, Anna-Liisa Welling, omaasukua Kurki, on kotoisin Sakkolan kirkonkylästä.

Onni on kovin lihonut

Täällä mie Lahessa laverran. Kera nälän kiemurtelen. Kun ei ole ottamista, olen silloin ottamatta. Konsa taasen on tuloja silloin "suimasen" enempi.

Vatsa kasvavi kovasti. Niska kuin suurella sialla. Voi polo päiviäni. Laihtua pojan pitäisi. Ei saisi syyvä, eikä juuva. Eikä laiskana levätä. Mie ei piä mokomasta tuon turhan puhujasta.

Kun on pöyvässä pötyä. Nautin auvon antimista. Syön lihat, syön kalat leivät, piirakat hotaisen.

Kun mie kiertelen kylä, saavun luokse sakkolaisen. Emännät ensiksi kysyvät. Kumman Onni ottanevi tahot syyvä, tahot juuva?

Ensiksi sajut jos saisin. En ole kahvin mie kaveri. On ku vettä väärentäisi puhtaan veteen poroja. Piirakat kaiken parasta. Lauvantaina lihapotti. Se on sitä sakkolaista. Muisto menneiltä ajoilta.

Onni Pursiainen

Runon lähetti
Aliina Liimatainen
Viialasta

Joulua Petäjärven Syväojalla 1930-luvulla

Olimme muuttaneet synnyinsijoilta Suvenhännästä Petäjärvelle kesällä 1932. Isä kävi ansiotyössä muurarina eri puolilla pitäjää. Äiti hoiti kotitalouden ja muutaman hehtaarin tilan hoidon siinä sivussa.

Hyvissä ajoin ennen joulua saatiin lumi maahan. Tämä muistuu mieleen erityisesti siitä, että mäen laskuun Rokolammen palteille päästiin jopa lokakuun puolella. Rokolampi matalana jäätyi nopeasti ja antoi lisää laskettelu-mahdollisuuksia. Lumen tulo maahan viritti mieliin joulun odotuksen. Muuten... Alle kymmen vuotisen silmin nähdyt mäet olivat 1990-luvulle tultaessa kovasti pienentyneet!

Joulun valmistelut alkoivat hyvissä ajoin, peräti sadonkorjuun aikoihin. Monet toimet tähtäsivät tietenkin myös koko talven kauteen, mutta joulun valmistelut olivat samalla mielessä. Silloin 1930-luvulla meillä Syväojalla elettiin lähes luontaistaloudessa. Keväällä pömitut korvasienet eli mörskyt vietiin yleensä osuuskauppaan rahan ansainti mielessä. Syyskesällä kerätyt marjat ja sienet säilöttiin purkkeihin ja tiimuihin. Vilja korjattiin, puitiin ja osin heti myllytettiin. Uutisvehnäjuhojen vertailu pullien valkoisuudesta käytiin naapurien kanssa. Erikoisuutena on mieleen jäänyt tattarin kasvatusta. Äiti teroitti meille että tattari pitää kylvää harvaan. Lampaan vuonineen pitää sopia väliin nukkumaan. Näin myös tehtiin. Koppolin pienelle pellolle, joka oli täysin hiekkamaata se kylvettiin ja satoa saatiin. Tattarisato vietiin jauhettavaksi Paussun tattarimyllylle Saijanjoelle Koselan luona ja niin oli tattaripuuron ja -piirakan saanti turvattu.

Peruna kaivettiin ja varastoitiin maakuoppaan olkipaalin alle kylmäherran pitämiseksi loitolla. Emakon katraasta

suurimman osan vei porsasparisniekka ulos avaraan maailmaan, mutta yksi porsas jätettiin kotiin odottamaan joulua, myöhemmäksi suruksi itselleen ja meile iloksi. Kotitalouden ruokajätteitä ei silloin tarvinnut kompostoida vaan jouluporsas kyllä huolehti niistä. Kun nia-asiana silloin oli että läskin piti olla runsas. Puhuttiin jopa seitsemän sentin vahvuuksista. Sen ja kiiltävän karvan kasvattamiseen tarvittiin tietenkin lisääpetta. Maitotalous hoidettiin myös kahden lehmän tuotolla. Vaikka poikimisaikoja ei luontaistalouden aikana paljon säännöstelty, muistikuvani perusteella meillä oli jouluna aina koitoista maitoa ja kotona kinnuttua voita.

Varsinaiset joulun valmistelut voitiin aloittaa tiheväen odotuksen merkeissä. Niitä tosin ei ollut kovin paljon kun en muista enkä tiedäkään äidin, mummojen ja tätien suorittamista valmisteluista, mutta vähän kuitenkin. Oikea joulupukkihan oli silloin olemassa. Hänelle kirjoitettiin toivomuslistoja ja aapiskukolle samoin. Aapiskukko oli suosittu sentähden että hyvistä suorituksista tuli palkinto pian ja useinkin.

Leipomiset olivat joulunalustöitä. Piparkakut, kakkarat, tattaripiirakat ja pullat valmistettiin ennen aattoa. Osuuskaupasta ostettiin pieniä valkoisia kynttilöitä, karamelleja sekä erikoisena jouluostoksena riisirynejä ja siirappia. Se olikin varsinainen joulun erikoisuus. Siirappia ostettiin maitokannullinen. Sitä saatiin vain jouluna mutta aatosta lähtien kukin halunsa mukaan. Joulukuusi haettiin omasta metsästä. Kun meitä on kolme veljestä olimme kaikki kuusta hakemassa, Tapanikin nuorimpana vuosikymmenen puolivälissä.

Kuusen laatua tarkasteltiin kauan ennenkuin oikea osui kohdalle. Kuusen

koristelu aloitettiin aattona iltapäivällä. Siihen laitettiin ensin joulutähti, sitten lippusarja, jossa oli muitakin kuin Suomen lippuja sekä karamelleja, joissa oli puusisus ja oman puutarhan omenia. Kuusen oksiin kynttilät kiinnitettiin ompelulangalla. Muut joulukuusen koristeet, kuten hopealangat ja tinapaperit olivat kestotavaroita, jotka visusti kerättiin talteen seuraavaa joulua varten. Joulukuusi oli hyvin sopuisan soma koristeltuna. Siinä näkyi myös kuusi eikä vain koristeita.

Joulukuusen koristelun aikana aloitettiin saunan lämmitys. Tuvan uuni oli lämmitetty jo aikaisemmin, jotta kinkku ja laatikkoruuat olisivat ajoissa pöytään nostettavissa. Uunista hellaan vedetyillä hiilillä keitettiin perunat ja pidettiin lämpimänä muut lämpöä tarvitsevat jouluruuat. Perussiivousta oli kylä tehty vähitellen ennen joulua, mutta kuusen koristelun jälkeen siistittiin tupa. Puhtaat vaatteet laitettiin saunasta tultua päälle.

Joulupukin odottelu alkoi tosissaan. Ikkunoihin tuli nenän jälkiä ja korvat terästyivät kuulemaan joulupukin koputuksia. Emme olleet tottuneet joulupukin kulkuneuvon kulkusten ääniin, vaikka tiesimme jouluherran tulevan Korvatunturilta asti. Olimmekin tarkasti seuranneet Markus-sedän lastentunteja meillekin vähän ennen sotaa hankitulla radiolla. Syväojan alkuvuosina ollessamme vielä pieniä, kävi usein niin hullusti että isä sattui juuri silloin olemaan ulkona kun joulupukki tuli ja meni. Myöhemmin kyllä isäkin ehti kiireiltään olemaan joulupukin aikana sisällä ja haastatteli pukkia enemmän kuin me lapset. Kerran jopa joulupukki ajoi isän uunin taakse nurkkaan kun hän oli kysellyt jotain sopimatonta pukin mielestä. Lahjoja saimme silloin-

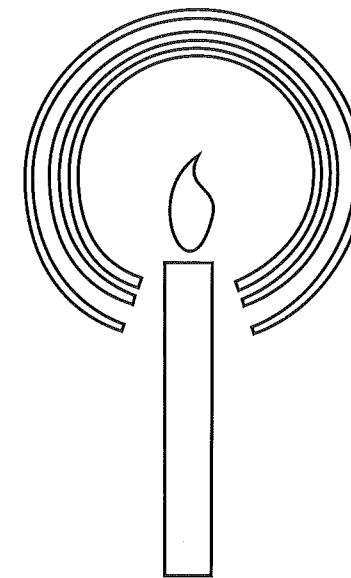
Joulu - valon ja lämmön juhla

Joulun lähetessä tulevat mieleen monet aikaisemmat joulut. Varhaislapsuuteni kolmekymmentäluvun jouluista erottuu erityisesti yksi, joka tulee aina muisteloista ensimmäisenä näkyviin. Lapsuusjoulut ovat jokainen omalla tavallaan olleet ihania, mutta tässä minun muistikuvajoulussani ei ollut materia pääosassa, vaan tunnelma. Kaupoissa oli kyllä runsaasti tavaraa, olihan silloin taloudellisesti hyvä aika.

Kotona oli leivottu ja koti oli siivottu puhtaaksi ja raikkaaksi. Sängyn puhtaaseen patjapussiin oli vaihdettu uudet pitkät rukiin oljet. Sänky oli mukava, hyvätuoksuinen ja viihtyisä näköinen. Joulukuusi elävine kynttilöineen tuoksui hyvälle. Isäni haki kuusen omasta metsästä ja toi sen tupaan aattopäivän ilansuussa. Koristelun teki aina vanhempi veljeni.

Vaikka meillä ei ollut sähköä, niin jouluna oli runsaasti valoa. Tavallisesti valo oli pienessä öljylamputsa seinällä, mutta jouluna monessa muussakin lamputsa, kuten isossa kattolamputsa, joka valaisi kodin juhlatunnelmaan. Se valo oli jotain suurta, ja se onkin jäänyt lähtemättömänä mieleeni. Se oli lämmintä joulun valoa. Lämpö ja valo yhdesä loivat pimeään talven juhlaan herkin tunteen.

Pukin käynnin jälkeen hiljennyimme, luimme joulu-evankeliumin ja veisasimme virren "Enkeli taivaan lausui näin". Joimme aattoillan kahvit. Pullaa oli pöydässä paljon, paksumia siivuja ja pöydässä iso lasipurkki, joka sisälsi siirappia. Sitä sai jokainen ottaa pullapalansa päälle niin paljon kun sai siinä pysymään. Se oli juhlaa.

Jouluaamuna navetan jokainen eläin sai leipäpalan. Siten halusimme antaa eläimillekin oman joulun. Joulupäivänä oli ohjelmassa joulun kuvalukemisen. Niitä luettiin ääneen. Siihen aikaan ilmestyi jouluksi useita hienoja joulun teemakuvia, joissa oli Rudolf Koivun kuvitus kannessa. Meidän perheessämme joku luki ja toiset kuuntelivat.

Kirkkomuistoja ei minulla ole, sillä Röykkylästä oli joulun aikaan vaikea mennä Suvannon yli kirkkoon, koska jäät eivät useinkaan olleet riittävän vahvoja eikä laivoja enää joulukuussa kulkenut. Niinpä kävimme naapurissa kuuntelemassa radiossa jouluaamun jumalanpalveluksen.

Hyvää joulua toivottelee

Sanni Ojanen,
omaasukua Huuska

Teuvo Kuparinen,
Espoo

Matkalla lapsuuden maisemiin

Tyttölauma Laatokalla, lähellä Taipaleenjoen suuta.

Olemme matkalla Karjalaan, kuten jokaisena kesänä vuodesta 1987 alkaen, joskus kaksikin kertaa vuodessa. Osa meistä on ollut mukana alusta alkaen jokaisella matkalla, osa on tullut mukaan myöhemmin. Tuntemme kaikki toisemme, olemme koulukavereita, ystäviä, naapureita ja tuttuja. Kaikkien juuret ovat Karjalassa. Majapaikkamme on Kiviniemi. Tuttu puheensorina täyttää koko auton, tämä on jälleen kesän kohokohta. Olemme menossa hakemaan kesää Karjalasta. Askoa on jälleen autonkuljettajamme, kuten jo aikaisemminkin.

Tähän aikaan alkukesästä on paljon menijöitä, päivä on lämmin, viivymme jonkin aikaa tullissa. Vihdoin olemme tutulla tiellä, josta matka tahtuu eteenpäin. Päivä on kallistumassa iltan, kun ohitamme Vaalimoin kylän – miten hienot näkymät sieltä ovatkaan alas Vaalimoin lahdelle Vuoksessa – ylitämme sitten Valkjärven ja Sakkolan rajana olevan Saijajoen ja saavumme

Kiviniemeen. Koskensillan jälkeen käännyimme vasemmalle ja olemme perillä.

Seuraavana aamuna lähdemme kotikylille. Linja-autolla ei pääse joka paikkaan, joten Riiskaan menijät ottavat taksiasemalta pienoisbussin ja Lupraan menijät taksit kotikyläkäynteihin, me muut jatkamme linja-autolla Viiksanlahden läpi Haitermaahan. Käymme Helvin kotipaikalla Riikosella ja palaamme Pannusaaren tielle, josta koulun kohdalta Voloskan kävijät menevät Valtoselle.

Koululla luokkahuoneessamme pääsimme käymään 1996. Mutta kaikki oli niin muuttunut niistä ajoista, jolloin me kulutimme pulpetteja. Luokkahuone oli jaettu makuusopeiksi. Vain uuni oli entisellä paikalla. Tie on kehnoa koululta Pannusaarelle päin, mutta Asko pääsee siitä eteenpäin. Tämä on pannusaarelaisten koulutie,

muistamme jokaisen kohdan. Ensin on Viin'oja ja koulun mäki – isot haarapetäjät tien vieressä ennen Naskalin peltoa ovat poissa, peltokin, jolla orvokit kasvoivat, hädintuskin tunnistuu, niin on ryteköitynyt. Kytärin kujasten kohta on melkein umpeen kasvanut. Kiurun Juhon laidunmaa ja pelto ovat oikealla, sitten Kiurun Matin pelto. Vasemmalle jäävät Pensaankivelle vievä tie, Raamassopelle vievät kujaset sekä ahopelto, jossa oli kiviraunio ja usein käärmeitä.

Ajamme kylän läpi. Kekin kohdalla linja-auton saa käännettyä paluusuuntaan, joten jatkamme jalkaisin kylän loppupäähän. Kaikki on niin tuttua ja täynnä lapsuusmuistoja, jokainen tienmutka, kivi ja talo, koko maisema. Esko haluaa nähdä sen tutun harakanpesäpuun, jonka hän hyvin muistaa Valkjärvelle ja kasarmilaan vievien kujasten varrelta. Me palaamme hitaasti ja

muistellen vanhoja asioita autolle, jonne Lupran kävijät ovat jo tulleet. Ajamme autolla kylän alkupäähän Hankkilan poikien ja Irman kotitalon kohdalle. Talon ystävälliset asukkaat saavat vieraakseen 10 henkeä Hankkiloita, joiden anteliasta vierailua he jokaisena kesänä odottavat. Asko ja Valto laittavat kahvinkeittopaikan tien viereen, talon taakse, johon me kaikki muut kokoonnumme. Nautimme kahvista ja kesäisen lämpimästä päivästä kotikylässä.

Iltapäivällä ajamme Raudun kautta Taipaleenjoelle, entisen lossin kohdalle. Tämä kuulu joki täytyy nähdä jokaisella matkalla. Nousemme sitten mäkeä ylös Kemppilään ja tutkimme jälleen Pulakoitten asuinsijoja. Hilja on lähtenyt täältä evakkoon ja tunnistaa asuinpaikat. Häneltä saamme paljon uutta tietoa. Pulakan Väinö löytää jopa tiilenkappaleen Matt'eroni uunin paikalta. Ajamme sitten edelleen Hatakanmäen näköalapaikalle ja rohkeimmat kiipeävät torniin ihailemaan maisemia. Näkymät ovat mahtavat, vaikk' eivät seitsemän kirkonristiä kimaltelekaan auringossa, kuten ennen sanotaan Konevitsan luostarista näkyneen. Paluumatkalla pistäydymme vielä Vaskelan koskella

ihailemassa kuohuja ennen paluuta Kiviniemeen.

Toisena aamuna on käynti Savimäellä entisessä Hännikäisten ja Kuismien navetassa, jossa nyt on armeijan leipätehdas.

Jonotamme portin takana, kunnes nuori vartiomies luvan saatuaan aukaisee portin ja päästää meidät alueelle. Tämä käynti on iloinen asia meille kaikille, mutta erityisesti Hännikäisen ja Kuisman perillisille, joiden toinen talo on sijainnut tällä alueella. Sotilas haluaa vielä kuvaan entisten isäntien kanssa. Piha on aurinkoinen ja omenapuita on paljon.

Seuraava käyntikohteemme on Sakkolan kirkkomaa sekä hautausmaa. Nämä ovat jokavuotisia pyhiinvaelluskäyntejä, joita emme koskaan ohita. Jatkamme matkaa talvisodassa kaatuneiden ja paljolti tuntemattomiksi jääneiden sankarivainajien kenttähautausmaan muistomerkillä Terenttilässä. Tämä Heikki Häiväjoen suunnittelema muistopaasi sijaitsee Terenttilästä pari kilometriä Sakkolaan johtavan tien länsipuolella, Virstakiven kylän kohdalla. Ajamme eteenpäin vielä toiselle suomalaisten kaatuneiden muistomerkillä, joka sijaitsee Terenttilässä saman tien itäpuolella.

Palaamme Sakkolan kirkolle ja jatkamme matkaa Saapruun johtavaa tietä Pyhäjärvelle. Tie on kohtalaisessa kunnossa, mutta sitten meitä kohtaa yllätys.

Tien yli on kaatunut iso puu katkaisten linja-autolta menotien. Puussa on paljon paksuja oksia tien päällä ja ohi pääsee vain henkilöautolla toisesta reunasta. Ei auta muu kuin ruveta metsätöihin. Kuljettajamme on ollut kaukaa viivas ja ottanut oksasahan mukaansa. Niinpä hän matkalaisten vähän avustaessa raivaa tien auki ja jatkamme jatkuu Kostermaahan.

Tolsterniemen jälkeen nautimme päiväkahvit aivan Pyhäjärven rannassa. Kirkasvetinen järvi on ollut pyhä uhripaikka muinaisille esi-isille. Jatkamme matkaa ja ihastelemme Pyhäjärven kauneutta, tie kulkee monin paikoin hyvin lähellä rantaa. Kierrämme Pyhäjärveä – tulemme Käkisalmen tielle ja ajamme Pyhäkylän ohi Lahna-Valkamaan ja edelleen Salitsanrannan kautta Laatokan rantaan, ja voi mikä ulappa avautuu eteemme. Ei kukaan meistä ole käynyt Laatokan rannalla tällä kohdalla. Vesi on kylmää ja kostea huuruinen sumu nousee paikoin rannalle. Ailikaan ei ui tässä hyttävässä vedessä. Ajamme vielä Käkisalmen läpi ja palaamme Kiviniemeen.

Olemme kiertäneet taas paljon, mutta enemmän olisi pitänyt vielä ehtiä – vaan kun aika aina loppuu kesken. Viimeisen illan vietämme Vuoksen rannalla Kiviniemessä kahvia juoden ja Vuoksen maisemia ihaillen. Ilta on tyyni ja lähdön haikeus hiipii mieleen. Laulajatyttömmme Irma ja Aili virittävät laulun, johon muut yhtyvät.

Seuraavana aamuna on kotiinlähden aika. Matka on ollut antoisa – sää on suosinut, monia muistoja jää tältäkin matkalta. Matkan onnistumiseksi jokainen matkalainen on tehnyt parhaansa. Pienistä murheista ei ole tehty suuria.

Kiitokset jokaiselle osanottajalle ja kuljettajallemme Askolle, joka ”metsätöiden” lisäksi uupumatta ja kärsivällisesti jaksoi palvella meitä.

Joulua odotellaan – ja uutta kesää.

—M.P.

Entisiä Haitermaan koulun pulpetinkuluttajia säilyneen uunin edessä.

Niika, kaksi- vuotias Karjalan kävijä

Niika on Kainuun tyttö, jonka juuret ovat Karjalassa, Sakkolan Pannusaarella. Siellä on isovanhempien koti, joka jäi Venäjän puolelle. Se oli myös isän isovanhempien koti. Sieltä isovanhempien kotikaivosta kummisetä on tuonut Niikan kasteveden. Sakkolasta toi Niikan ymmärtävä äiti myös siunaushiekat anopilleen.

Niikalla on siis vahva yhteys ja juuret Karjalassa. Tänä kesänä Niika teki ensimmäisen kotiseutumatkansa. Tällä ensikäynnillä hänellä oli ikää vasta kaksi vuotta.

Niika on harvinainen lapsi, hän selviää paljon ikäistään vanhemman lapsen tavoin. Hänen puheensa on selvää, jossa kuuluvat kaikki äänteet ja hänellä näyttää olevan hauskaa meidän vanhempien ihmisten seurassa. Hän kyselee, osallistuu keskusteluun ja vaihtaa välillä neniä Esko-setänsä kanssa. Se on hauska leikki, josta ympärillä olijatkin nauttivat. Lapsi tuntee aitoa elämän iloa ja hänellä on nauravat silmät. Hän on koko matkaseurueen ilopilleri.

Ajattelen mielessäni, että Niikan kaltaisen pienen tytön moni haluaisi itselleen. Hän on lahja vanhemmilleen ja hänen seurastaan koko lähisuku saa nauttia. Hänellä on lapsuuden onnelliset vuodet edessään.

Kaksivuotias Niika Sakkolan kirkon muistomerkillä.

Minkälainen on maailma, kun Niika kasvaa isoksi tytöksi? Onko isovanhempien koti edelleen rajan takan, vai muuttuuko maailma? Emme tiedä, eikä Niika välitä siitä nyt. Hän nauraa, juttelee ja on nopea käänteissään, etten saa häntä kuvatuksi mitenkään kuin selkäpuolelta. Ajattelen, että Niikasta kasvaa tasapainoinen ja vahva ihminen – onhan hänellä niin monia rakastavia lähisukulaisia ympärillään.

Niikan sukupolvi on aikanaan paljon

edellä nykypolvia. Hän on tietosukupolvea, johon meidän sukupolvemme ei ole vielä yltänyt. Hänen sukupolvensa päättää ja ratkaisee aikanaan maailman asioita, joihin tämä sukupolvi ei ole löytänyt ratkaisua. Olkoon heillä viisautta ja mahdollisuuksia tehdä oikeudenmukaisia päätöksiä ja kasvakoon Niikasta rohkea ja ymmärtävä aikuinen.

Olen iloinen, että olen saanut tehdä matkaa Niikan kanssa.

–MP.

Sakkolan miehestä painonnoston Suomen Mestari

71-vuotias Jaakko Rasela (Kitunen), kilpailujen vanhin osanottaja, sai asiantuntijayleisöltä mahtavat ablodit. Kuvassa mies keskittyneenä työntönoston alkuasennossa.

Vuoden 1998 veteraanien painonnoston SM-kilpailut pidettiin Loimaalla 17. lokakuuta Loimaan Leiskun toimiessa isäntäseurana.

Veteraani-ikäryhmät alkavat 35-39 vuotiaista jatkuen ryhmittäin viiden vuoden välein.

Kilpailujen vanhin nostaja, 71-vuotias Jaakko Rasela (ent. Kitunen), on syntynyt Sakkolan Voloskasta. Jaakko on harrastanut painonnostoa 1960-luvulta alkaen. Vuosien varrella kilpakumppanit ovat pudonneet matkasta, ja Lempäälän Kisaa edustava Karjalan mies olikin Loimaalla ainoa osanottaja ikäryhmässään saaden tempauksen tuloksena hyväksytysti ylös suorille käsivarsille 40 kg ja työntönnön tuloksena 52,5 kg. Yhteistulokseksi summattiin 90,5 kg.

Onnistumisen palkintona hänelle ojennettiin kultamitali.

Sitkeän ja määrätietoisen harjoittelun

tuloksena Jaakko on saavuttanut useita veteraanien arvokisamitaleja kuten muun muassa: SM-hopeaa v.-66, 88 ja 89, pronssia -67, kultaa Humppilassa -69 ja Loimaalla -98, piirikunnallisia ja muita pienempiä kisoja on

lukemattomia. Saavutuksia on painonnoston lisäksi yleisurheilussa.

Jaakko Rasela asuu Porvoossa, missä hän ennen eläkepäiviään oli työssä Nesteellä öljyalostamolla.

–H.K.

Nauriit kuoppaan, akat tupaan

Virkki-Käsityö museossa Karjalatalossa oli sunnuntaina 4.10. maisteri Aira Kurosen kiinnostava esitelmä Mikkelinpäivän perinteistä Karjalassa ja Inkerissä. Tilaisuus kuului vuotuisiin perinnetapahtumiin. Mielenkiinnolla kuuntelivat vieraat vanhoista tavoista, jotka liittyivät Mikkelinpäivän viettoon entisinä aikoina.

Mikkeli oli arkkienkeli Mikaelin muistopäivä; Mikael on taivaallisen sotajoukon päällikkö ja hänelle on pyhitetty useita kirkkoja.

Jyrinpäivä keväällä ja mikkeli syksyllä ovat olleet karjan laiturilla käymisen alkua ja päätöspäivät.

Mikkelilauantaina karja tuotiin navettaan – ainakin symbolisesti.

Samaan aikaan oli myös satokauden päättäjaiset, joten ruualla oli erittäin suuri merkitys. Mikkelin lammas valittiin jo keväällä ja usein se oli keritsemättä koko kesän. Kaalikeitto, kualette – lammaskaali, olivat mikkelin ajan ruokia. Samoin leikkaukset, köyripuuro ohrajuhoista, riisipiirakat, kakkarat eli ohukaiset ja naurispaistikkaat eli hautanauriit. Perinneruuat vaihtelivat hiukan eri paikkakunnilla.

Inkerissä mikkeli lukeutui vuoden korkeimpiin juhliin. Kirkkopyhiin

keskittyi myös usein sukulaisvierailut ja nuorison kokoontuminen kirkonmäelle eli kihumainen, kihupyhät.

Mikkelinpäivän ajankohta on vähän aikojen saatossa vaihdellut. Mikkelin päiväänsä mennessä olisi pitänyt saada sulhanen tai muuten jäi naimattomaksi koko seuraavaksi vuodeksi. ”Läp lallaa, tää vuosi tällä, uus vuosi ja uudet keinot” sanoo sananparsi Kivennavalta.

Näitä ja lisäksi paljon muuta vanhan ajan unohtuneista tavoista kertoi asiantuntemuksella maisteri Aira Kuronen.

Vuokko Kuhlamppi

SAKKOLAN HISTORIA

Toinen, uusittu painos Sakkolan historiaa on edelleen saatavana, samoin kirja Sakkolan kylät tuvasta tupaan.

Kirjoja voi hankkia Osuuspankin konttorista Lempäälässä.

Kirjoja myyvät myös Eino Kuisma, Punkalaidun, sekä Lempäälässä
Anneli Kuisma, Esteri Lopenen ja Aaro Viskari
Anneli Kuisma hoitaa postitettavat tilaukset, puh. 03- 3748 410

Sakkolan historia II maksaa 70 markkaa ja
Sakkolan kylät tuvasta tupaan 110 markkaa.
Postilähetysistä peritään lisäksi lähetyskulut.

**HANKKIKAA NYT PITÄJÄTEOKSIA
- VAIKKAPA LAHJAKSI!**

SAKKOLAN PITÄJÄ- JUHLAN VIDEO

Saatavissa nyt myös 50 minuutin mittainen pitäjäjuhlavideo kesän 1997 juhlista Sakkolassa. Tilaa värikäs dokumentti historiallisista juhlallisuuksista Karjalan kotikunnulta hintaan 150 markkaa.

TILAUKSET:

Ilpo Kuparinen puh. 03- 3738 195, 254 0640 tai 0400 307 550

Videota voi myös noutaa Crane Video Oy:n toimipisteestä
Tampereen Näsilinnankatu 28

tai Vesilahdesta Kuparisen kotoa Rautialantie 525.

Tilauksia otetaan vastaan myös Suvanto-Säätiössä.

**Seuraava Suvannon Seutu ilmestyy
helmikuussa 1999.**

**Lehteen tarkoitettu aineisto pitää
olla toimituksessa viimeistään
perjantaina 29. tammikuuta.**

PITO-KALAASI KY

Juhla- ja merkkipäiväpalvelu Aila ja Kati Heikkilä, Tampere

Puh. 03-343 3902, 03-266 2002

VALMISTAMME JUHLANNE KOTITEKOISIN TUOTTEIN!

JÄRJESTÄMME MYÖS OHJELMAA.

Putkiliike P. Nuora Ky

37560 KULJU

Puh. 367 6100

**TILAA SINÄKIN
OMA
SUVANNON SEUTU**

◆◆◆◆◆◆◆◆◆◆

*Seuraava lehti
ilmestyy
helmikuussa.*

SUVANNON SEUTU

**Suvannon ympäristön
kotiseutulehti**

Ilmestyy vuonna 1999 8 kertaa

Tilaushinta

80 mk/vuosikerta

Ilmoitushinnat

1 mk palstamillimetri (+alv 22%)

Toimituksen konttori ja osoite

Rautasema, 37550 Lempäälä

Puhelin (03) 374 8448 ilt.

Postisiirtotili

TA 359 751

Pankki

TSOP, 37500 Lempäälä

Tilinumero 522803-211955

Vastaava toimittaja

Marjo Ristilä-Toikka

Toimituskunta

Esko Kallonen

Eero Koppanen

Ritva Koski

Juha Kuisma

Hannu Paukku